

## 1. Duyarlı-Yanıtlayıcı Olma



Duyarlı Olma

1



Yanıtlayıcı Olma

2



Etkili Olma

3



Yaratıcı Olma

4

## Duyarlı Olma

Duyarlı olma, çocuğun kendi ilgisi doğrultusunda başlattığı ya da oynadığı etkinliklere karşı yetişkinin ne düzeyde duyarlı olduğu anlamına gelmektedir. Daha açık bir ifade ile, yetişkinin çocuğun etkinlik ya da davranışlarını izlemesidir.



*Ali, değişik ses ve ünlü-ünsüz seslerin kombinasyonlarını yapabilen bir öğrencidir.*

Duyarlı yetişkin davranışında çocuğun ilgisini, liderliğini ve davranışlarını takip etmek ve izlemek çok önemliyken, kimi zaman çocuğun ilgilerinin yetişkin tarafından fark edilmesi g olabilmektedir. Bu nedenle yetişkinin **iyi bir gözlemci olması gerekmektedir.**



## Başka bir örnek ile

açıklayalım...

Cansu öğretmenin sınıfında henüz sözcük çıktısı olmayan bir öğrencisi vardır. Bu öğrencinin uçaklara karşı ilgisi büyüktür. Her uçak geçtiğinde cama doğru koşmakta ve öğretmenine uçağı göstermektedir. Cansu öğretmen ise onun bu ilgisini fark ederek hemen onun yanına gitmekte ve onunla aynı boy hizasına gelerek **“Uçak.”** demektedir.



Duyarlı yetişkin davranışında çocuğun seçimlerine değer verilmesi beklenmektedir. Bu durum ise çocuğun seçtiği ve ilgilendiği etkinlikleri görsel olarak izlemeyi ve bu etkinliklere **“katılım göstermeyi”** gerekli kılmaktadır.

Katılım, ocuğun seçtiği etkinlik ya da ilgilendiği şeylerde partner (oyun ortağı/eř) rolüyle aktif olarak var olmadır. Bu katılım ilgili konuda/bağlamda sözel desteği de içerebilir, ancak bazı durumlarda yetişkin çocuğun ilgilerini fark ederek duyarlı yetişkin davranışını sergilemekle birlikte; çocuğun niyet, istek ve eylemlerini destekleyici tepkilerle yanıtlayabilir. Bu durumda yetişkin duyarlı kabul edilebilir, ancak yanıtlayıcı değildir. Aşağıdaki örnekte ğretmen çocuğun uçağa karşı olan ilgisini hemen fark ederek çocuğun yanına gitmiş ve duyarlı kabul edilebilecek bir yetişkin davranışı sergilemiştir, ancak çocuğu sözel olarak desteklemeyerek yani ocuk uçağı gösterirken ilgili konuda/bağlamda **“Uçak.”**, **“Evet, uçak geçiyor.”**, **“Beyaz bir uçak”** vb. sözel ifade/yorumlarda bulunmayarak yanıtlayıcı bir yetişkin davranışı sergileyememiştir.



## Başka bir örnek ile açıklayalım...

Burcu öğretmen, öğrencileri ile oyun oynamaktan keyif alan bir öğretmendir. Serbest zaman etkinlikleri sırasında öğrencilerinin oyunlarını izlemekte ve her öğrencisi ile etkileşimde bulunmaya özen göstermektedir. Öğrencilerinin kendi seçimlerini yapmalarına fırsat vermekte, çoğu zaman onların oyunlarına katılmakta ve ilgili konu ya da bağlamda sözel ifade/yorumlarda bulunarak onların öğrenmelerini desteklemektedir. Bu örnek olayda Burcu öğretmen hem duyarlı hem de yanıtlayıcı bir yetişkindir.



Çocuğun ilgilerini önemseyen duyarlı bir yetişkin, pozisyonunu daima çocukla yüz yüze gelecek şekilde ayarlar. Bu yolla çocuğun iletişim girişimlerinin hepsini yakalamak ister.

Çocuğun iletişim çabaları bazen **"Ben araba oynamak istiyorum."** ya da **"Bebek ver."** şeklinde açık sözel ifadeler olabileceği gibi, bazen bir işaret, bazen ilgi duyulan ya da merak edilen oyuncuğun ele alınarak incelenmesi, bazen de fark edilmesi güç olan sadece bir bakış da olabilir.



*Sude, iki sözcüklü basit cümlelerle iletişim kuran bir öğrencidir.*

Duyarlı bir yetişkin çocuğu yüzünü görecektir şekilde yakından izlerken, çocuğun sözel ve sözel olmayan tüm iletişim çabalarını takip eder, onun seçimlerine aktif bir oyun arkadaşı olarak ilgi gösterir ve katılır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, yetişkinin çocuğun hem açık hem de fark edilmesi güç iletişim girişimlerini sürekli ve tutarlı bir şekilde izlemesidir. Aşağıdaki örnekte çocuğun fark edilmesi güç iletişim çabası öğretmen tarafından fark edilmekte ve çocuğun ilgisine katılım gösterilerek sözelleştirmek yoluyla desteklenmektedir.



Sonuç olarak; duyarlı bir yetişkin çocuğun tercihlerine saygı duyar, onun etkinliğini izler ve katılım gösterir. Duyarlı bir yetişkin, örneğin çocukla birlikte evcilik oynarken sürekli olarak çocuğa farklı oyuncaklar göstererek ya da **"Hadi gel bloklarla oynayalım."**, **"Hayır, bu oyun daha güzel."** şeklinde ifade/yorumlarda bulunarak çocuğun mevcut ilgisini değiştirme çabasından kaçınır. Aşağıda duyarlı olmayan yani istenmeyen bir yetişkin davranışı örneklendirilmiştir.





## Yanıtlayıcı Olma

Yanıtlayıcı olma ya da uygun yanıt verme, yetişkinin çocuğa onun gelişimsel gereksinimlerini destekleyecek şekilde uygun ve anlamlı dil girdileri sunmasıdır. Başka bir ifadeyle, çocuğun ilgilerini izlemek ve sözelleştirerek çocuk için anlamlı hale getirmektir.



Ege, dil gelişiminde yetersizliği olan bir öğrencidir.

Yetişkinin yanıtlayıcı olması, çocuğun yetişkinden doğrudan tepki talep eden veya etmeyen davranışlarına verilen ve çocuğun o anki ilgisini sürdürmede çocuğu cesaretlendiren destekleyici tepkilere karşılık gelmektedir. Yetişkinin bu tepkilerinin sıklığı ve tutarlılığı da **“yanıtlayıcılık”** kapsamında ele alınmaktadır.



Yanıtlayıcı yetişkin davranışında, yetişkinin çocuğun yaptığı etkinlikle doğrudan ilişkili olan ve çocuğun davranışlarıyla eşleşen tepkiler sergilemesi (adlandırma, yorum yapma vb.) **“yanıtlayıcılık”** kapsamında ele alınır.

Yanıtlayıcılık çok konuşmak değil, çocuğun o anki ilgileri hakkında konuşmak demektir.

Örneğin, çocuk oyuncak hayvan figürlerini yan yana diziyorsa **"Haydi, çiftlik kuralım."**, **"Bu hayvanın adı ne?"**, **"Möö diyor değil mi?"** vb. ifade/yorumlarla etkinlikle ilgili konuşmalar yapmak yanıtlayıcı bir davranıştır, ancak çocuk hayvan figürleri ile oynarken başka bir oyuncakı göstererek **"Aaa bu ne güzelmiş, ses de çıkarıyor."** ya da çocuğun üzerindeki kazağı tutup **"Bu ne renk?"** demek yanıtlayıcı bir davranış olarak kabul edilmemektedir. Aşağıdaki örnekte öğretmen çocuğun etkinliği ile ilgili ifade/yorumlarda bulunarak yanıtlayıcı bir davranış sergilemektedir.





Tanımında da belirtildiği gibi **“yanıtlayıcı yetişkin davranışı”**, çocuğun ilgi ve davranışlarını takip etmeyi gerektirmektedir.

Yanıtlayıcı bir yetişkin, doğrudan çocuğun iletişim ve/veya etkileşim başlatma isteklerini fark eder ve çocuğa uygun düzeyde tepkiler verir. Bunun yanı sıra yetişkin, çocuğun herhangi bir yetişkin tepkisi beklemediği zamanlarda da (yüz ifadeleri/jest, mimik ya da seslemeler, herhangi bir rahatsızlık belirtisi vb.) ilgilerini gözlemleyerek ve gelişimine uygun yanıtlar vererek çocuk için anlamlı girdiler sunabilir.

Yanıtlayıcı yetişkin davranışı, çocuğun etkinlikle ilgilenme sũresini artırır, ũnkũ sizin ilginiz çocuğun etkinlikte kalmasını cesaretlendirecektir.



## YANITLAYICI OLAN BİR YETİŞKİN

Çocuğun gösterdiği istemsiz seslendirmelere, yüzdeki ifadelere ve mimiklere sanki anlamlı bir sohbetmiş ya da amaçlı bir iletişimmiş gibi yanıt verir.

Oyun ya da herhangi bir etkinlik sırasında çocuğun yaptığı davranışa ilişkin sık sık sorular sormak ya da çocuğu yönlendirmek yerine onun davranışlarına ilişkin yorumlarda bulunur.



Çocuğun yanlış sözcük seçimi, telaffuz veya sözcük benzerliklerini yanıt vererek kabul eder.

Çocuğun hareketlerini, duygularını ve niyetlerini sözcüklere çevirir.

## Etkili Olma

Etkili yetişkin davranışı, yetişkinin çocuğun ilgisini oyun ya da etkinliğe ekebilmesini ve bu oyun ya da etkinliğe çocuğun istekle katılmasını sağlayabilmesi anlamına gelmektedir.



Etkili yetişkin davranışında, yetişkinden oyun ya da etkinliğe ilgi ve katılımı sağlanan çocuğun bu etkinliği sürdürmesinin sağlanması ve bu oyun ya da etkinliğe seyirci kalmak yerine **“aktif katılım”** göstermesi beklenmektedir.

ocuk ve yetişkin arasında gerçekleşen bir etkinlikte her iki taraf arasındaki etkileşimin ardışık ve dengeli bir sıra almayı içermesi önemlidir. Sadece ocuk için oyun hazırlamak ve çocuğun dikkatini çekmek; ancak oyunda pasif olmak yani oyuna katılmadan sadece çocuğu izlemek **etkili olmak anlamına gelmemektedir**. Aşağıdaki örnekte ğretmen sadece çocuklar için bir etkinlik hazırlamış, ancak etkinliğe katılmadığı için etkili yetişkin davranışı sergileyememiştir.

Size rengarenk  
kalemler getirdim.  
Hadı resim  
yapın bakalım.



Çocukla kurulacak karşılıklı ve dengeli sıra almaya dayalı bir etkileşim

**Yetişkinin etkili olmasında anahtar role sahiptir.**

Çocuğun ilgisinin ve liderliğinin takip edilmesi

## Yaratıcı Olma

Yaratıcı olma, yetişkinin çocuğun ilgisini oyun ya da etkinliğe çekmede ve sürdürmede sürekli yeni yollar bulma yeteneğini, farklı yaklaşımlar ve bakış açıları sergileyebilme becerilerini kapsamaktadır. Diğer bir deyişle, yaratıcılık yetişkinin bir oyuncacı farklı şekillerde sunarak ya da oyunlar uydurarak çocuğun ilgisini çekebilme yeteneğidir. Bu durum rastlantı sonucu ya da anlık olabileceği gibi bir silsile şeklinde oyuncakları farklı şekilde kullanma, oyunlar uydurma vb. şekilde de olabilir.



Yaratıcı olma sürecinde, oyuncaklarla ya da oyuncakları farklı şekillerde kullanarak yenilikler yapılabileceği gibi, serbest oyun ya da oyuncak olmadan da farklı oyunlar kurmak mümkündür.

şimdi sizlerle büyük bir ormanda gezintiye çıkacağız. Acaba bu ormanda hangi hayvanlarla karşılaşabiliriz?



Yaratıcı olmada yetişkinin çocukla olan etkileşimi sırasında çocuğa sağladığı uyarıların çeşitliliği, ilgi çekiciliği ve etkililiği önemlidir.



*Damla, gelişimsel yetersizliği olan bir öğrencidir.  
Temel kavramları öğrenmede zorluk yaşamaktadır.*

Yaratıcılık, çocuğun ilgisini oyun ya da etkinliğe çekmede ve sürdürmede doğrudan etkilidir. Çocuğun ilgisi çevredeki herhangi bir oyuncuğa kaydığında bir şekilde bunu mevcut oyuna katabilmek yaratıcılıktır.

Örneğin, çocuk hayvan figürleri ile yaptığınız çiftlik oyunu oynarken gözü kamyona takıldı. Bu durumda **“Haydi bu kamyonla da hayvanları taşıyalım, veterinere götürelim ne dersin?”** vb. demek ihtiyaçtan doğan anlık bir yaratıcılık iken, oyun içerisinde sürekli farklı fikirler, davranış çeşitliliği ile ya da oyuncakları olduğundan farklı kullanarak **“Çiftliği boyamaya geldim, koyunları çıkaralım, bunlar çit olsun, bu bebek çoban olsun mu?”** şeklindeki çocuğun ilgisini sürekli oyunda tutmak üzere sergilenen bakış açıları/ifadeler/yorumlar da yaratıcılığa örnek olarak verilebilir.

